

Emil Kipa

"Kołątajowski plan Krakowa z r. 1785", Stanisław Tomkowicz, "Rocznik krakowski", T. IX, 1907 : [recenzja]

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 11/1/4, 344

1912

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wydawnictwa Listów Kołłątaja przez Siemieńskiego. Wydanie »Listu« Linowskiego nazwano w edycji wrocławskiej słusznie trzeciem, gdyż w r. 1795 wyszły dwie edycje Listu, jedna o 100 stronach druku, druga o 116, obie posiada Bibli. Ossolińskich we Lwowie. Por. też Katalog dubletów Muz. Nar. w Krakowie (1912) nr. 369 i Katalog Wildera XII.

Wypisy podane na s. 73—135, naogół wybrane stosownie, podają szereg wyjątków z »Rozbioru krytycznego«, z »Listów w przedmiotach naukowych«, z »Uwag nad Księstwem warszawskim« i »Porządku fiz.-mor.« Do przedruku nadawałby się list Kołłątaja do Śniadeckiego z 4. stycznia 1810 lub wyjątki z testamentu.

Lwów.

Emil Kipa.

Tomkowicz Stanisław: Kołłątajowski plan Krakowa z r. 1785. Rocznik krakowski t. IX. (1907) s. 149—176 i tablice.

W r. 1906 odnalazł p. S. Tomkowicz w archiwum map głównego sztabu generalnego w Berlinie olbrzymi, 3 m² powierzchni liczący, plan Krakowa z r. 1785 — arcydzieło sztuki technicznej i graficznej, o wybitnej ponadto wartości artystycznej. Niesłuchanie pracowicie zebrane i szczegółowo zestawione wiadomości podane w planie są prawdziwą kopalnią dla badacza historii Krakowa. Z dedykacji okazuje się, że tę »mapę topograficzną m. Krakowa z opisaniem posesyi duchownych i akademickich« sporządził własnym kosztem i ofiarował ks. prymasowi Michałowi Poniatowskiemu, ks. Hugo Kołłątaj. Według przypuszczenia p. Tomkowicza plan ten był używany przy kasacie klasztorów i zamykaniu kościołów w Krakowie i okolicy w l. 1787—1788, przeprowadzonych przez ks. Prymasa na rzecz Komisji Edukacji Narodowej.

Lwów.

Emil Kipa.

Tadeusz Czapczyński: *Nauka moralna w systemie wychowawczym ks. H. Kołłątaja (Próba konstrukcyjna)*. Stanisławów, R. Jasielski. 1910, 8-vo, s. 37.

Mikulski Antoni J. dr.: Ks. Hugo Kołłątaj o sądach uczniowskich. Muzeum 1912. I. s. 9—14.

Skoro Kołłątaj zbudował podwaliny wychowania narodowego, warto rozpatrzyć, jaki był jego system wychowawczy. Rozprawka omawiana zajmuje się częścią owego zagadnienia. Stwierdza więc autor, że Kołłątaj żąda wprowadzenia nauk moralnych (historja filozofii, nauka prawa, historja prawodawstwa, ekonomia polityczna etc.) do wszystkich typów szkół, z przykrojeniem materiału do poziomu uczniów danej szkoły i klasy. Uważa on tę naukę za podstawę wychowania. Ona za-